



„Overtrampismus“

Overturismus je pojem, který je užíván v souvislosti s cestovním ruchem, a je relativně nový. Objevil se zhruba před deseti lety. Obecně jde o nadměrný růst návštěvníků, který vede k přeplněnosti v oblastech, kde místní obyvatelé anebo přírodní prostředí trpí důsledky zvýšené návštěvnosti. Existuje celá řada definic, ale všechny se shodují na tom, že hlavním problémem je nadměrný počet turistů v daném místě v daném čase (Lachman 2019). Příčin je celá řada a jednou z nich jsou bezpochyby i sociální média. Díky takřka neomezenému přístupu k internetu a médiím mají lidé možnost v krátkém čase a velmi pohodlně získávat informace o turisticky atraktivních místech. Toto neplatí jen ve světově známých turisticky atraktivních destinacích nebo na nejvyšší hoře České republiky Sněžce. Podobný problém, i když v trochu jiných kulisách a měřítku, se v důsledku nadměrné propagace odehrává i na území dnešní CHKO Kokořínsko. Jde o specifickou formu overturismu, kterou bychom trochou nadsázky mohli nazvat kostrbatým slovem „overtrampismus.“

Tramping je unikátní česká a slovenská subkultura, která nedávno oslavila 100 let existence. Během své dlouhé historie se tramping stával často cílem řady represí ze strany politické moci, ale zároveň byl veřejností i často samotnými úřady trpěn, či víceméně tolerován. Tramping byl kolébkou celé řady známých kulturních osobností, a dokonce je mu i v dnešní době věnován prostor ve veřejném životě. Ať už jde o muzejní expozice, řadu vyšlých publikací nebo pořadů v médiích. Dalo by se tedy říci, že společnost tak tramping a jeho projevy v současnosti toleruje a jeho kulturní přínos uznává.

Tramping na území dnešní CHKO Kokořínsko má desítky let dlouhou tradici. Některé trempske kempy se dochovaly do dnešní podoby ještě z dob před vznikem tohoto velkoplošného chráněného území. Dnes již obecně užívaný alternativní název části Kokořínska okolo hory Vlhoště Roverské hory (Wikipedie 2023) pochází z přelomu 60. a 70. let 20. století od skautů a trempů. Toto označení užívá ve svých textech i známý geolog Václav Cílek. (Adamovič, Cílek 2022: 16) Některé trempske osady mají kořeny již v dobách první republiky. S trampingem je pochopitelně spojena i existence tradičních trampských tábořišť – kempů. Přesto se však nejedná o masovou záležitost, která by ve své tradiční formě výrazně poškozovala krajinu. Václav Cílek (Adamovič, Cílek 2022:184) nazývá trempy dokonce novodobými mezolitiky, kteří navazují na tradici táboření pod skalními převisy našich prapředků. Majitelé a správci pozemků většínou o trempskech tábořištích s dlouhou tradicí vědí a víceméně je tolerují. V ideálním případě vzniká díky vztahu trempů ke krajině i přidaná hodnota. Cílek dokonce uvádí, že se šetrným vztahem k lesu se nejvíc setkává u trempů, a odkazuje se na trempske Roverské desatero, které je jakýmsi návodem chování na trampských tábořištích. To apeluje například na udržování čistoty, odnáše-

ní odpadu, ale stanovuje i odpovědnost za okolní les (Adamovič, Čilek 2022: 248). Mnozí trempové, jak je i podle Cílka zřejmé, si často dlouhodobě budují vztah k určité krajině a svými činy to krajině vrací. Může to mít různé formy. Od pouhého úklidu odpadků v lese po organizované brigády v lesích a krajině, které mohou vést k trvalým pozitivním změnám. Navíc někteří lidé mohou svůj pozitivní vztah ke krajině, který získali díky trempingu, uplatnit i ve svých občanských zaměstnáních, například při rozhodování ve prospěch ochrany přírody. Samozřejmě se do kolonky tremp v současných médiích vejde i řada lidí, kteří vztah k místu nemají, a ti se pak podle toho v přírodě chovají.

Kdo dosud chtěl, mohl se na Kokořínsku vydat do lesů a tradiční trempska místa najít a využít. Pokud se návštěvník choval v souladu s tradičními trempskými zásadami, jako bylo například zmíněné Roverské desatero, byly trepské kempy většinou tolerovány. Tato křehká a více či méně fungující existence trepských kempů na Kokořínsku fungovala až do chvíle, než vznikl na internetu a sociálních sítích projekt Trampské kempy.cz (aplikace Trampské kempy.cz 2023). Aplikace Trampské kempy na první pohled vypadá, že byla vytvořena samotnými trempy, a jejím účelem je propagace trampingu. Autor nebo autoři aplikace skrytí pod přezdívkami Ešus, JIM a Frenkie Dlouhán se snaží široké veřejnosti pomoci mapy a souřadnic zpřístupnit lokality, včetně tradičních trepských míst a kempů, která jsou vhodná k přenocování a táboření. Aplikace je zatím zaměřena na oblast CHKO Kokořínsko, ale autoři na sociálních sítích nevyklučují rozšíření na další trempy oblíbená tradiční místa, jako jsou například Brdy.

Už český zoolog, spisovatel, cestovatel a skaut Miroslav Nevrlý, který mimo jiné 28. října 2023 převzal z rukou prezidenta ocenění za zásluhu v oblasti kultury, se právem ve své knize Chvály zadní země (Nevrlý 1995: 26,27) obával, že propagací a zveřejněním informací ve své knize způsobí zvýšenou návštěvnost a zájem o dosud opomíjené lokality Českého Švýcarska. V Chválách Zadní země věnoval několik odstavců rozporu, zda psát, nebo nepsat o něčem, co povede k změně, nebo dokonce zničení. Jak bylo již uvedeno v odstavci o overturismu, snadná a rychlá dostupnost informací o tradičních trepských místech a kempech pro širokou veřejnost má negativní důsledky. Těmi jsou nadměrná návštěvnost těchto lokalit a jejich využívání lidmi, kteří často nemají k místům žádný vztah. Mnohdy se k přírodě a svému okolí nechovají tak, jak by měli. Dalo by se hovořit o pseudotrempech. Původní místa zřízená a udržovaná trampskou subkulturou tak navštěvují lidé, z nichž někteří lokalitu jednorázově či opakovaně využijí jako místo pro párty nebo opékání buřtů v lese bez následného úklidu. Zanechávají místa plná odpadků, a dokonce si někteří místa upravují naprosto proti původním a tolerovaným pravidlům. Odpadky a úpravy, jako jsou třeba šrouby ve skále či montážní pěna ve srubové stěně jsou prezentovány poslední dobou v médiích (Lánský 2023) jako výsledek činnosti trampů v dané lokalitě.



Nadměrná návštěvnost vyvolaná zmíněnou aplikací a následnou medializací vede k ničení původních trampských míst neukázněnými turisty a pseudotrampy. Tato místa poté vadí i majitelům pozemků, státní správě nebo nájemcům honiteb. Autor měl možnost mluvit s místními myslivci, kteří nárůst návštěvnosti v důsledku aplikace jednoznačně potvrdili. S původními trampy neměli problém, ale nynější situace je neúnosná. Článek na serveru Aktuálně.cz týkající se likvidace „trampské“ boudy Bombastik mimo jiné uvádí, že do momentu, dokud neexistovala zmíněná aplikace, nebyl s trampy v oblasti nikdy problém (Klézl 2023). O nadměrné zátěži, která vede k devastaci a je vyvolaná zveřejňováním a propagací trampských kempů na Kokořínsku, mluví i Ladislav Miko, bývalý ministr životního prostředí a současný poradce prezidenta Petra Pavla za životní prostředí, nebo Juraj Lukáč, známý slovenský ekolog v podcastu věnovaný ekologickým otázkám na serveru Info.cz (Vondráček 2023). Je to tedy stejné, jako kdyby někdo vytvořil aplikaci, kde by se zveřejňovaly souřadnice skautských táborů nebo botanických lokalit se vzácnými rostlinami. Jistě by se našla řada lidí, kteří by jeli tábořit či jinak využívat tato místa anebo trhat vzácné rostliny. Přímou se nabízí otázka, zda aplikace Trampské kempy nebyla úmyslně vytvořena za účelem poškození tradičních trampských míst a trempinku na Kokořínsku jako takového. Táboření v lesích není obvykle v souladu s platnou legislativou a trampská subkultura často přežívala jen díky toleranci a přehlížení úřadů a majitelů pozemků. Autoři aplikace to jistě velmi dobře vědí. Nyní je daleko snadnější upozorňovat na to, že trempink, který existuje na Kokořínsku i jinde, je neudržitelný, nežádoucí a je potřeba s tím něco dělat. Navíc celé poměrně sofistikované úsilí autorů aplikace může mít i jiný smysl, než je jen vyhnání trempů z jejich tradičních a léta tiše tolerovaných tábořišť.

V předchozích odstavcích jsme si nastínili, jakým způsobem přispívá propagace a medializace trampských tábořišť k vytváření tlaku na krajinu a její devastaci. Je dobré si připomenout známý latinský citát „cui bono“, tedy komu je to celé ku prospěchu. Prvním argumentem, který zaznívá na sociálních sítích, například blogu, který v poslední době bojuje proti trampským tábořištům (Černé skály v CHKO nechceme 2023), je ochrana přírody. Autoři zmíněného blogu usilují o úplné odstranění všech trampských tábořišť na území Kokořínska a argumentují tím, že tato tábořiště a trempové poškozuji přírodu. Aplikaci se souřadnicemi trampských kempů velmi často zmiňují autoři tohoto blogu jako nástroj mapování poškození přírody. Vůbec však nediskutují její negativní dopad, který je násobně horší než původní zátěž krajiny trempingem. Položme si otázku, zda by někdo, kdo by tvrdil, že trampská tábořiště mají negativní vliv na přírodu, zároveň stvořil (anebo podporoval) a medializoval aplikaci, která prokazatelně vede k ještě větší devastaci přírody. Pohnutky motivované ochranou přírody tedy nebudou motorem celé akce, protože komu by záleželo na přírodě, jistě by volil a podporoval přístup k přírodě co nejšetrnější. Navíc by se proti zveřejňování kempů vedoucímu k nešetrnému chování jistě i veřejně vymezil,

což blog Černé skály nedělá. Na tomto blogu je naopak velmi často nevybíravě kritizováno vedení Agentury ochrany přírody a krajiny ČR a především vedení regionálního pracoviště CHKO Kokořínsko za jejich tolerantní přístup k trempským tábořištím. Hodnocení vedení správy CHKO tímto blogem přitom nebere v potaz úspěšnost a výsledky pracoviště v ostatních oblastech a jediným kritériem je přístup vedení k trempským tábořištím. Blog na tomto základě požaduje výměnu ve vedení CHKO, což bylo medializováno i v pořadu Nedej se ČT (Nedej se 2023).

V úvodu jsme si vysvětlili pojem overturismus a jeho formy na území CHKO Kokořínsko v důsledku nadměrné propagace. Podle vyjádření odborníků a některých medií vede tato propagace a existence aplikace zvoucí k návštěvě tradičních trempských míst k neúměrné zátěži pro krajinu. Popsali jsme si také vztah původních trempů ke krajině a pozitivní vlivy, které udržitelný tremping může na krajinu mít. V závěru jsme si vysvětlili, že komu by skutečně šlo o ochranu přírody, jistě by volil metody, které by se snažily devastaci a neúměrné zatížení dotčených lokalit naopak snižovat. Výše popsaný model, kdy je uměle vytvořena situace vedoucí k aktivitám poškozujícím přírodu víc než původní stav a následné kritice vedení CHKO vede k legitimní otázce, zda celá situace není nástrojem, který má pomoci odstranit vedení CHKO Kokořínsko, ať už je důvod jakýkoli. Medializace na internetu a v České televizi požadující změnu vedení CHKO a poukazující na celou situaci pouze optikou blogu Černé skály by tomu napovídala.

Larus

Použité zdroje:

Miroslav Nevrlý, 1995. *Chvály Zadní Země*. Praha: Nadace FONS.

Kamil Podroužek, Jiří Adamovič a Václav Čílek, 2022. *Vlhošť - Hora v labyrintu skal*. Praha: Dokořán. ISBN: 978-80-7675-069-2

Použité internetové zdroje

Černé skály v CHKO nechceme, 2023. Dostupné z: <<https://www.facebook.com/cerneskalys>>, přístup 21.11.2023. Nedej se, 2023. Dostupné z: <<https://www.ceskatelevize.cz/porady/1095913550-nedej-se/223562248410022/>>, přístup 21.11.2023. Trampské kempy.cz, 2023. Dostupné z <<https://play.google.com/store/apps/details?id=com.trampske Kempy.trampske Kempy.cz&hl=cs&gl=US&pli=1>>, přístup 21.11.2023. Tomáš Lánský, 2023. iDnes: Z Kokořínska mizí nelegální kempy. Trampové vyhrožují, archeologové jásají. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/bombastik-ilegalni-kemp-kokorinsko-chko-trampove.A231119_192930_domaci_dyn>, přístup 20.11.2023. Filip Lachman, 2019. Sociální teorie: Nadměrný turismus jako globální rostoucí problém. Dostupné z <<https://socialnieteorie.cz/nadmerny-turismus-jako-globalni-rostouci-problem/>>, přístup 20.11.2023. Tomáš Klézl, Aktuálně.cz: S Bombasticem je konec. Na Kokořínsku šel k zemi „nejluxusnější“ trampský kemp. Dostupné z: <<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/kemp-bombastic-kokorinsko/r~1fe13de487831ee8c6f0cc47ab5f122/>>, přístup 21.11.2023. Pavel Vondráček, Info.cz: Z ekologické otázky ještě rozum nevyprchal. Juraj Lukáč a Ladislav Miko o vztahu člověka k přírodě, uhlobaronech a „přilepovačích k asfaltu“. Dostupné z: <<https://www.info.cz/video/maxim/z-ekologicke-otazky-jeste-rozum-nevyprchal-juraj-lukac-a-ladislav-miko-o-vztahu-loveka-k-prirode-uhlobaronech-a-prilepovacich-k-asfaltu-67f1c88b-ff3b-4376-9da1-a578b4abe6b6>>, přístup 27.11.2023. Wikipedia, 20.11.2023. Heslo: Roverské skály. Dostupné z <https://cs.wikipedia.org/wiki/Roverské_skály>, přístup 21.11.2023